

3. Федоренко В. Л., Кагляк Я. О. Інститути громадянського суспільства та інститут громадських організацій в Україні / В. Л. Федоренко, Я. О. Кагляк // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2009. – № 4-5. – С. 75-88.
4. Специфика становления гражданского общества в Украине / Т. В. Розова, В. Ю. Барков ; Одесская нац. юрид. акад. – Одесса : Юрид. літ., 2003 . – 331 с.
5. Кін Дж. Громадянське суспільство: старі образи, нове бачення / Кін Дж. ; пер. з англ. – К. : К.і.С., 2000. – 191 с.
6. Формування інституту громадянського суспільства, регіональні аспекти : монографія / В. Є. Слюсаренко. – Ужгород : КП “Ужгородська міська друкарня”. – 2013. – 160 с.

Postol E. Неприбыльные общественные объединения как субъекты реализации правоотношений гражданского общества в Украине.

В статье анализируется институционный состав гражданского общества в Украине - неприбыльных общественных объединений (институций), их особые функции и правовые характеристики как субъектов осуществления правоотношений.

Ключевые слова: гражданское общество, институт гражданского общества, неприбыльные общественные объединения, взаимодействие государства и гражданского общества

Postol K. Non-profit associations as subjects of implementation of civil society's legal relations in Ukraine.

In the article the institutional structure of the civil society in Ukraine- non-profit associations (institutions), their special features and characteristics as the subjects of implementation of legal relations are analyzed.

Keywords: civil society, institutes of civil society, state and civil administration, non-profit associations, the interaction of state and civil society

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ НАУКИ

УДК 347.61/64

Шимон С. І.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ПРАВОВА ПРИРОДА ШЛЮБУ ЗА СІМЕЙНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

У праці розглядаються існуючі концепції шлюбу (шлюб-тайнство, шлюб-договір, шлюб-партнерство, шлюб-статус); автор обґрунтовує думку про можливість співіснування різних концепцій шлюбу як таких, що характеризують різні аспекти цього соціального явища: сакральність, специфічні правовідносини, юридичний факт. Доведено, що сімейне законодавство України втілює концепцію шлюб-статус.

Ключові слова: шлюб, концепції шлюбу, природа шлюбу.

Шлюб є однією з підстав виникнення сім'ї та обумовлює набуття жінкою та чоловіком статусу подружжя, що забезпечує наявність у дружини та чоловіка низки особистих немайнових та майнових прав подружжя та можливість регулювати свої відносини за договором (домовленістю) на основі взаємної згоди. Принципи побудови цих прав та обов'язків залежать від того, якою є природа, шлюбу. В науці сімейного

права щодо цього склалося кілька підходів, відповідно до яких шлюб розглядається як: договір, таїнство, інститут особливого роду, статус, партнерство, союз [1, с. 36]. Проте, концепція шлюбу й донині залишається однією із дискусійних проблем вітчизняної цивілістики. Її вирішення дозволило б з'ясувати відповідність правових норм, які встановлюють права та обов'язки подружжя, єдиній правовій ідеї шлюбу.

В українській сімейно-правовій науці проблеми шлюбу як правового явища розглядалися, переважно, в контексті суміжних проблем сімейного права: соціальної природи шлюбу (О. І. Сафончик), процедури його укладення та розірвання (О. В. Бикова, А. Б. Болховітінова, І. В. Цилюкова), умов його реєстрації (Б. К. Левківський), надання права на шлюб (М. В. Менджул) та ін. Метою нашої праці є визначення концепції шлюбу, яку покладено законодавцем в основу інституту шлюбу в Сімейному кодексі України від 10 січня 2002 р. (далі – СК України).

Найбільш опозиційними в науці вважаються дві концепції шлюбу: шлюб–договір та шлюб–таїнство. Теорія *шлюбу-таїнства* заснована християнськими теологами, які визначали ідею, мету, ознаки і сутність шлюбу як такого, що “відповідає корінним потребам людської істоти (і тіла, і духу) – досягти єдності чоловічого і жіночого; що назавжди освячений Благословенням Божим першій парі і ця святість (після гріхопадіння) відновлена Ісусом Христом у значенні таїнства, з присвоєнням шлюбіві особливої благодаті (*charisma*)”. Основою шлюбу визнавалася взаємна згода і любов; сила ж контракту діє там, де слово “раститесь и множитесь” стосується майна і благ земних, але її недостатньо у такому предметі, де щастя шлюбне надається не мірою закону, а мірою добротності” [2, с. 18-25]. Однак, за висновками дослідників історії канонічного та шлюбного права, ідеалістичні погляди на шлюб-таїнство, які висловлювали засновники теології (Климент Александрійський, Василій Великий та ін.) були суттєво викривлені синодальними узаконеннями, практикою богослужіння, їх неприйняттям представниками різних релігійних конфесій. Попри це, в Західній Європі, наприклад, починаючи з X ст. у питаннях шлюбу церква, практично, замінила світську владу і упродовж багатьох століть була єдиним законодавцем у цій сфері, що обумовлювалося значенням релігії у житті суспільства.

Божественне походження шлюбу вказане у Книзі Буття, за якою Бог створив чоловіка і сказав: “Не добре, щоб бути чоловіку самотнім. Створю йому поміч, подібну до нього” (Буття 2:18) і створив жінку, взявши “одне із ребер його” (Буття 2:21-22); “вона чоловіковою буде зватися, бо взята вона з чоловіка... і стануть вони одним тілом” (Буття 2:23-24). Новий Заповіт доповнює: “Тому-то немає вже двох, але одне тіло. Тож, що Бог спарував, – людина нехай не розлучує!” (Матвія 19:6). Послання до Ефесян закликає: “Дружини, – коріться своїм чоловікам, як Господові, – бо чоловік – голова дружини, як і Христос – Голова Церкви, Сам Спаситель тіла!” (Ефесянам 5:22-23). “Чоловіки, – любіть своїх дружин, як і Христос полюбив Церкву, і віддав за неї Себе” (5:25). Тож, Біблійна ідея шлюбу-таїнства полягає у сакральному поєднанні двох осіб і вияву їх Божественного начала. А оскільки шлюб є таїнством, то він може бути укладений виключно через Благословення церкви.

Ідея сакральності шлюбу відтворювалася в правових джерелах. Так, у Требнику київського митрополита Петра Могили (1646 р.), а згодом у нормах Кормчої книги (1649–1653 рр.) шлюбом вважалася “встановлене Христом Богом таїнство, в якому чоловік і дружина, внаслідок висловленої ними перед священиком і церквою взаємної

згоди бути подружжям, вступають до непорушного союзу любові і дружби, для взаємної допомоги, для уникнення гріха перелюбства та народження і виховання дітей на славу Божу”.

Відданість концепції “шлюб-таїнство” відбивалася в законі – протягом століть єдиною формою шлюбу було церковне вінчання, що має місце і в деяких сучасних державах; а в деяких країнах церковна форма шлюбу застосовується і як альтернатива світській реєстрації. У цих випадках украй важливо, щоб збігалися світські та релігійні погляди на шлюб, інакше укладені за різними процедурами шлюби, вимагатимуть різних умов, що призведе до існування в одній державі різних за змістом офіційних шлюбів, а це, у свою чергу, зумовило б низку інших колізій. Скажімо, може статися так, що один і той самий шлюб буде дійсним із позиції світської, але при цьому не матиме сили з позиції церкви. Як-от, з точки зору Православної церкви, шлюб є таїнством, яке вимагає Божого Благословення, тому церква рекомендує своїм прихожанам проводити обряд вінчання, без якого особи, які зареєстрували шлюб в державних органах РАЦС, усе ж проживають “у гріху”.

Богословська теорія шлюбу в усі часи співіснувала з *договірною* концепцією шлюбу, яка пояснює його як різновид цивільної угоди. Ця концепція підтримується багатьма вченими, що для вітчизняного права цілком зрозуміло, адже саме слово “шлюб”, як підкреслював Г. К. Матвеев, походить від давньослов’янського “сьлюбъ” – урочиста обіцянка, “сьлюбитись” – означало домовитися [3, с. 103]. До того ж договірна концепція шлюбу сягає корінням до класичного римського права; це пов’язувалося з тим, що правовому регулюванню піддавалася лише цивілістична частина шлюбних відносин, тоді як їх духовна і сакральна сфера були поза рамками права [4, с. 103]. Римське право розглядало шлюб як союз, який тримається виключно на вільній взаємній згоді (угоді) подружжя.

У слов’янських народів договірна природа шлюбу обумовлювалася, скоріше, тим, що найдавнішим способом укладення шлюбу була “купівля” дружини; застосовувалося *віно (посаг)* – плата (подарунок) за наречену, яка сплачувалася в момент “передання” майбутньої дружини нареченому. Упродовж віків, практично до початку ХХ ст. шлюбні домовленості являли собою цілий комплекс договірно-зобов’язальних відносин, який включав низку обрядових дій, частина з яких мала “символіко-правове” значення. Як зазначає М. В. Гримич, ці обрядодії (обмін подарунками, благословення, обрядове частування), на перший погляд, були суто декоративними, але з “погляду народної правосвідомості мали правовий характер”. Розрізнялися дві угоди, які уклалися одночасно при сватанні, – шлюбна угода та угода про весілля (весільна). Шлюбна угода включала дві частини – домовленість про власне шлюб (виражала принципову згоду обох сторін на шлюб) та господарську шлюбну угоду (зобов’язання сторін щодо внеску у добробут майбутньої сім’ї: умови, на які йде молода з перспективою виділення зі свекрового господарства, і придане молодій). Шлюбна угода до того ж мала бути належно легітимована на кількох рівнях: індивідуальному (між нареченими), родинному (між двох родин, які вирішили породичатися), громадському (визнання громадою), церковному (освячення шлюбу церквою) [5, с. 352-353].

Договірна теорія шлюбу превалювала і в європейських правопорядках, де одержала новий поштовх при відокремленні цивільного акту реєстрації шлюбу від

релігійної процедури та поширення на нього норм права цивільного натомість норм канонічних, що сталося внаслідок Великої буржуазної революції у Франції. У ст. 7 розділу 2 Конституції Франції 1791 р. було зазначено, що “закон не розглядає шлюб інакше, аніж цивільний договір”; ця ідея була відтворена у ФЦК. А французькі класики підкреслювали, що шлюб – це договір-передумова, він укладається вільно, але має імперативні наслідки [6, с. 23].

Класики вітчизняної цивілістики, як правило, визнавали, що в основі шлюбу полягає договір, але підкреслювали його виразну специфіку: шлюбна домовленість не передбачає якихось конкретних дій, “вона має по суті моральний, а не економічний зміст” (Г. Ф. Шершеневич) [7, с. 408]; сімейний союз становить саму мету шлюбної угоди, тоді як для будь-якого іншого договору мета полягає поза його межами (К. П. Победоносцев) [2, С. 87]; шлюб є безстроковим, а шлюбна угода передбачає набуття шлюбного стану, який неможливо ні купити, ні продати (С. В. Пахман) [8, С. 392-395]; зміст і припинення шлюбу не визначаються згодою сторін, а правовідносини виникають у вигляді не окремих прав і обов’язків, а особливого союзу (В. І. Синайський) [9, с. 484-486].

У післякласичний період у вітчизняній сімейно-правовій науці погляди на природу шлюбу довгий час формувалися в умовах повного заперечення сакрального аспекту шлюбу та недооцінки ідеї про його договірну природу; шлюб трактувався, переважно, як інститут особливого роду. Учені відзначали, що: метою укладення шлюбу є бажання отримати державне визнання союзу, основою якого є взаємна любов і повага, які не входять до його юридичного змісту; шлюб може припинитися у будь-який час, як тільки цю основу буде підірвано, що неможливо у цивільно-правових угодах (О. С. Іоффе) [10, с. 187-188]; шлюб утворює сім’ю і породжує між подружжям насамперед, особисті немайнові права й обов’язки, що не притаманне угодам (Г. К. Матвеев) [3, с. 45-46]; шлюбне відношення зберігається протягом невизначеного (довічного) строку (М. Т. Оридорога) [11, с. 10] та ін.

У сучасних зарубіжних працях спостерігається тенденція до відновлення договірної теорії шлюбу, прихильницею чого є, зокрема М. В. Антокольська, на думку якої, в тій частині, в якій вона регулюється правом і зумовлює правові наслідки, укладення шлюбу за природою є цивільним договором. Безумовно, він має і неправове – моральне значення і може по-різному сприйматися особами, які його уклали: як присягу перед Богом, моральне зобов’язання чи майнову угоду, однак усе це полягає поза межами дії права [4, с. 108]. Водночас, правознавці вирізняють двоїсту природу шлюбу – як угоди (юридичного факту) та шлюбно-сімейного правовідношення; або визначають шлюб як “договірний союз”, адже як і в договорі на попередньому етапі одна зі сторін майбутнього шлюбу робить пропозицію, а інша на неї відповідає згодою; тобто договірне правовідношення (угода про укладення шлюбу) передуює шлюбному правовідношенню [12, С. 50].

Попри це, набула популярності концепція “шлюб-партнерство”, яка відображає ідею рівності подружжя в шлюбі, ідею шлюбу як союзу двох рівних партнерів. На нашу думку, у цій концепції не відображено самої сутності шлюбу, наявності комплексу сімейних прав та обов’язків подружжя; і з позиції самої природи цього явища вона наближається до договірної концепції шлюбу, адже в будь-якому разі рівність чоловіка і дружини, партнерські засади їхніх сімейних відносин, передусім,

передбачають визначення прав та обов'язків у шлюбі за взаємною згодою, за домовленістю.

Договірна концепція шлюбу має прихильників і серед українських учених. Так, на думку З. В. Ромовської, саме слово “союз” підкреслює законодавче визнання теорії договірної природи шлюбу, що й зумовлює його добровільний характер [13, с. 65]. Більшість же правознавців розглядають його як певний союз, заперечуючи договірну основу шлюбу. Поряд із цим є спроби примирити різні концепції шлюбу. Наприклад, Л. Ю. Драгневич визначає його як “правову угоду, різновид партнерства, добровільний союз між чоловіком і жінкою, заснований на взаємній згоді, почуттях любові, дружби, юридично оформлений у державних органах з метою створення сім'ї, виховання дітей, внаслідок чого між подружжям встановлюються особливі правовідносини” [14, с. 41]. У цьому визначенні об'єднано всі теорії шлюбу.

На нашу думку, в згаданих концепціях шлюбу не варто шукати кардинальної суперечливості, оскільки в основу кожної з них покладено різні аспекти шлюбу. Концепція “шлюб-таїнство” – вказує на його сакральність, визначеність самим Божественним задумом як природної форми життя людини, її духовного і фізичного виживання, виконання своєї функції у земному житті; але це не є предметом оцінювання для визначення юридичної природи шлюбу. Концепція “шлюб-статус” акцентує увагу на комплексі прав і обов'язків подружжя, які виникають як наслідок укладення шлюбу, який розглядається як правовідносини. Договір є підставою виникнення правовідносин, тож тут шлюб розглядається як юридичний факт, який зумовлює виникнення сімейних (шлюбних) правовідносин.

Проте шлюбу притаманні ознаки, які не гармонізують із договірною концепцією шлюбу. По-перше, метою укладення шлюбу є створення сім'ї як союзу, заснованого на певних почуттях: повага, любов, співчуття, моральна підтримка. У шлюбному союзі суб'єктами залишаються окремі його члени – дружина та чоловік. По-друге, з моменту реєстрації шлюбу особи набувають особливого *статусу* дружини і чоловіка з відповідними правами та обов'язками, які виникають імперативно, незалежно від їх бажання. По-третє, шлюбні правовідносини – це передусім, *особисті немайнові* (а майнові виникають на основі немайнових), тоді як на підставі договору виникають, як правило, майнові правовідносини. По-четверте, шлюб укладається на невизначений строк і ні за яких умов *не обмежується строком* у момент його реєстрації. По-п'яте, як для укладення шлюбу, так і для його припинення недостатньо самої лише домовленості подружжя, необхідна участь компетентних органів держави, тобто йому притаманний елемент *публічності*. По-шосте, права та обов'язки подружжя, зокрема і майнові, *не переходять в порядку правонаступництва* і припиняються внаслідок припинення шлюбу зі смертю будь-якого з подружжя. Нарешті, по-сьоме, що дуже важливо, більшість сімейних прав та обов'язків неможливо здійснити примусово. Так, неможливо досягти за допомогою примусу реалізації права на вирішення усіх питань життя сім'ї за взаємною згодою, чи забезпечення права на розподіл обов'язків у сім'ї і подібн. Отже низка прав подружжя, які виникають як наслідок укладення шлюбу можуть здійснюватися лише на основі домовленості, а кореспондуючі їм обов'язки не можуть бути виконані у примусовому порядку.

Разом із тим слід враховувати надану законом подружжю можливість врегульовувати відносини між собою за договором (домовленістю), що є одним із

принципів сімейного права (ч. 2 ст. 7 СК України). Відповідно до положень СК України між подружжям можуть укладатися договори: шлюбний (ст. 92); про порядок користування майном, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності (ст. 66); про обсяг прав щодо володіння, користування та розпорядження майном, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності (ст. 63); про надання утримання дружині, чоловікові (ст. 78); про припинення права на утримання взамін на набуття права власності на нерухоме майно або одержання одноразової грошової виплати (ст. 89). За домовленістю між подружжям можуть регулюватися як майнові, так і особисті немайнові відносини між ними.

Очевидно, що в процесі існування шлюбу права та обов'язки подружжя можуть регулюватися на основі правочинів між ними. Причому наявність договорів, які б регулювали майнові відносини між чоловіком і дружиною, не є обов'язковим елементом шлюбу, він може існувати і без таких договорів, а відповідні права та обов'язки існуватимуть у подружжя на основі закону. Проте неможливо уявити шлюбні правовідносини, де б були повністю відсутні домовленості між дружиною та чоловіком, які покликані вирішувати питання їх поточного життя, облаштування побуту, організації дозвілля, спілкування в сім'ї тощо. Адже у багатьох випадках закон визначає лише зовнішні рамки подружніх правовідносин, а наповнення їх змісту шляхом установлення конкретних прав та обов'язків є справою самих учасників – подружжя.

Отже в основі всього шлюбного життя подружжя – домовленості між дружиною та чоловіком. Проте, це не пояснює договірну природу шлюбу, оскільки домовленість істотно відрізняються від договору: від домовленості кожен з подружжя може відмовитися, вона не може бути здійснена за допомогою примусу; тоді як одностороння відмова від договору не допускається. Домовленість виступає правовим засобом, який забезпечує існування сімейного союзу в якому необхідно досягати компромісів для того, щоб уможливити спільне проживання, спільний побут, взаємність і т. ін.

На нашу думку, договірна концепція шлюбу певною мірою обумовлюється цивілістичною теорією сімейного права, яка розглядає його як інститут цивільного права. У країнах кодифікованого права, як правило, норми сімейного права вмонтовані в структуру цивільних кодексів. Такий самий підхід спостерігається і в історичних пам'ятках вітчизняного цивільного права (за винятком періоду радянської доби). Норми цивільного законодавства регулювали суто майнові питання шлюбу, а моральні, духовні його аспекти перебували в царині норм релігії та моралі. Тому з позиції права шлюб розглядався як договір.

Нині ж договірна концепція шлюбу поступається іншим теоріям, зокрема, через те, що, як зазначає Т. В. Боднар, є всі підстави для визнання сімейного права самостійною галуззю українського права [15, с. 133], що обумовлено специфікою сімейних відносин, зокрема, їх особливим змістом, суб'єктивним складом, юридичними фактами, з яких вони виникають. Одним з таких є шлюб – особливе правове і соціальне явище, яке об'єднує в собі, поряд із суто правовими, інші елементи. А. І. Загорівський виділяв п'ять таких елементів: природний елемент – закладене природою в людину фізичне ваблення осіб різної статі; етичний – взаємна моральна пов'язаність подружжя, спілкування їхніх внутрішніх, духовних світів; економічний –

господарський зв'язок, через який виникає спільне майно дружини і чоловіка; юридичний – шлюб є джерелом правового статусу осіб і зумовлює для них взаємні права та обов'язки подружжя; релігійний – шлюб підкоряється релігійним канонам, бо жодна з релігій не байдужа до шлюбу [16, с. 5].

Враховуючи викладене, можна дійти висновків, що за сімейним законодавством України в основу регулювання шлюбних відносин покладено концепцію “шлюб-статус”: на підставі шлюбу, зареєстрованого в державному органі РАЦС, жінка та чоловік імперативно набувають статусу подружжя з комплексом особистих немайнових та майнових прав та обов'язків дружини й чоловіка. Можливість регулювати свої відносини у шлюбі за договором (домовленістю) дружина та чоловік набувають як наслідок укладення шлюбу, отже право укладати відповідні договори у сфері шлюбних відносин є елементом шлюбного статусу, який існує відповідно до закону.

Використані джерела:

1. *Бикова О. Ю.* Укладення та розірвання шлюбу за законодавством України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Олена Юрїївна Бикова. – Одеса, 2005. – 220 с.
2. *Победоносцев К. П.* Курс гражданского права : Права семейственные, наследственные и завещательные. – Ч. 2 / К. П. Победоносцев. – М. : Статут, 2003. – 639 с.
3. *Матвеев Г. К.* Советское семейное право : учебник / Г. К. Матвеев. – М. : Юрид. лит., 1985. – 208 с.
4. *Антокольская М. В.* Семейное право : учебник. – Изд. 2-е, перераб и доп. / М. В. Антокольская – М. : Юрист, 2002. – 336 с.
5. *Гримич М. В.* Звичаєве цивільне право українців ХІХ – початку ХХ століття / М. В. Гримич. – К. : Арістей, 2006. – 560 с.
6. *Сивохина С. В.* Понятие брака и условие его действительности в современном праве России и Франции : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Светлана Владимировна Сивохина. – Самара, 2006. – 220 с.
7. *Шершеневич Г. Ф.* Учебник русского гражданского права. По изданию 1907 г. / Г. Ф. Шершеневич. – М. : СПАРК, 1995. – 556 с.
8. *Пахман С. В.* Обычное гражданское право в России / под ред. и с предисл. В. А. Томсинова. – М. : Издательство “Зерцало”, 2003. – 736 с.
9. *Синайский В. И.* Русское гражданское право. – М. : Статут, 2002. – 638 с.
10. *Иоффе О. С.* Советское гражданское право: Правоотношения, связанные с продуктами творческой деятельности. Семейное право. Наследственное право : курс лекций. – Ч. 3 / О. С. Иоффе. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1965. – 347 с.
11. *Оридорога М. Т.* Брачное правоотношение. – К. : НИиРИО КВШ МВД СССР, 1971. – 152 с.
12. *Матвеева Н. А.* Институт брака в семейном праве России, Украины и Беларуси : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.03 / Наталья Алексеевна Матвеева. – М., 2006. – 181 с.
13. *Ромовська З. В.* Сімейний кодекс України : Науково-практичний коментар. – К. : Видавничий Дім “Ін Юре”, 2003. – 528 с.
14. *Драгнєвич Л.* Сутність і ретроспектива становлення та розвитку шлюбно-сімейних правовідносин в Україні // Підприємство, господарство і право. – 2002. – № 1. – С. 40-42.
15. *Боднар Т. В.* Сімейне право у системі права України / Т. В. Боднар // Приватне право. – 2013. – № 1. – С. 129-134.
16. *Загоровский А. С.* Курс семейного права / под ред. В. А. Томсинова ; А. И. Загоровский. – М. : Зерцало, 2003. – 464 с.

Шимон С. И. Правовая природа брака по Семейному кодексу Украины.

В работе исследуются существующие концепции брака (брак-таинство, брак-договор, брак-партнерство, брак-статус); автор обосновывает идею о возможности сосуществования

разных концепций брака, характеризующих различные аспекты этого социального явления: сакральность, специфические правоотношения, юридический факт. Доказано, что семейное законодательство Украины воплощает концепцию брак-статус.

Ключевые слова: брак, концепции брака, природа брака.

Shymon S. The legal nature of marriage by the Family Code of Ukraine.

The article examines the existing concepts of marriage (marriage, sacrament, marriage-contract, marriage, partnership, marriage status); The author substantiates the idea of the possibility of coexistence of different concepts of marriage, describing the various aspects of this social phenomenon: the sacredness, special relationship, the legal fact. It is proved that in the family legislation of Ukraine embodies the concept of marriage – it`s status.

Keywords: marriage, the concept of marriage, the nature of marriage.

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВІ НАУКИ

УДК 343.226(477)

Кончаковська В. В.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова

ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “ПРИМУШУВАННЯ” У КОНТЕКСТІ СТ. 373 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

У статті представлено позиції науковців відносно тлумачення поняття “примушування” у контексті ст. 373 Кримінального кодексу України, а також викладена думка автора відносно застосування даного поняття при кваліфікації злочинів.

Ключові слова: примушування, злочин, кваліфікація.

Серед усієї сукупності злочинів проти правосуддя, примушування давати показання є чи не найбільш небезпечним злочином, оскільки посягає не лише на охоронювані законом блага (здоров'я, волю, честь, гідність), а й на правосуддя в частині забезпечення доведеності вини.

Зосередимо увагу саме на здобутті інформації з метою розкриття злочинів. Адже саме такі цілі можуть переслідувати прокурор, слідчий, працівник підрозділу, який здійснює оперативно-розшукову діяльність, вчиняючи діяння, що можуть кваліфікуватися за ст. 373 КК України.

Автор ставить перед собою завдання дослідити значення поняття “примушування” у контексті ст. 373 КК України.

Питання кримінально-правової характеристики примушування давати показання розглядали в своїх роботах такі вітчизняні та зарубіжні вчені, як С. Р. Багіров, М. І. Бажанов, О. П. Букалов, А. П. Бущенко, Л. А. Дорош, О. С. Горелик, О. М. Ігнатів, Я. М. Кульберг, К. Б. Левченко, Л. В. Лобанова, О. А. Мартиненко, М. М. Мінаєв, А. А. Музика, В. І. Осадчий, В. М. Попович, М. Ф. Романов, А. М. Черноусов, А. І. Чучаєв, Н. М. Ярмиш та інші.

Метою публікації є аналіз позицій науковців щодо тлумачення поняття